

Naturskyddsföreningen
Tyresö

PROGRAM

Vår & sommar

2019

Kallelse:
ÅRSMÖTE
28 mars

<http://tyreso.naturskyddsforeningen.se/>
<https://www.facebook.com/TyresoNaturskyddsforening>

VÄLKOMMEN till ett nytt år!

Och ett nytt program som vi hoppas du uppskattar

Med detta programblad skickar vi också det **Klimatupprop** som vi i styrelsen överlämnade till alla våra politiker vid kommunfullmäktiges möte den 13 december. Som julklapp fick också varje parti Naturskyddsföreningens nya bok "365 tips för ett Hållbart liv". På vår hemsida finns uppropet digitalt med klickbara länkar.

Vi ser nu att kommunens nya styre tar tag i klimatarbetet genom att inrätta ett **Hållbarhetsutskott** direkt under kommunledningen, anställer en vattenstrateg och hållbarhetsstrateg och tar fram verktyg för en snabbare klimatomställning. Vi önskar lycka till och kommer att följa arbetet med stort intresse!

Hållbarhetsutskottets ordförande, Marie Åkesdotter kommer som gäst, till vårt årsmöte den **28 mars**. Kom dit med dina frågor!

Vad tycker du? Vi i styrelsen är intresserade av att få veta era reaktioner på vårt upprop! Skriv gärna ett mail till Kjell Borgström, kjell.b.borgstrom@gmail.com eller Solveig Dahl, solveig.dahl10@gmail.com och tyck något!

Vad beslutar politikerna? Man kan följa politiska beslut via kommunens hemsida, <https://insynsverige.se/tyreso>. Styrelsen kommer framöver att försöka träffa partierna för att diskutera klimatarbetet.

Vi vill se blomsterängar, blommande parker och många gröna tak runt om i Tyresö!

Att den ekologiska mångfalden utarmas i en rasande fart är en lika stor ödesfråga för mänskligheten som klimatutsläppen! Den största orsaken till att pollinatörerna minskar drastiskt, är minskningen av ängs- och hagmarker med blommande växter.

En viktig fråga, som du ser på punkterna 9-13 i uppropet, är därför att bevara och öka den biologiska mångfalden i Tyresö, trots att det byggs och förtätas. För visst vill vi ha träd, blommor och fåglar även runt husen där vi bor och sammanhängande grönstråk med parker och blomsterängar att promenera genom. Det vill även fjärilar, humlor, bin, fåglar och alla andra arter som är beroende av olika slags blommor och spridningsmöjligheter för att överleva.

Se www.bivanlig.nu och skapa gärna en egen, liten blomsteräng om du har möjlighet. (se Belöning för latmaskar i Sveriges natur sid 71) och delta gärna på ängsslätter på Ahlstopr och Dylvik (se program)

Vikten av biologisk mångfald i klimatförändringar

Ju större mångfald, alltså ju fler arter som samverkar i ekosystemen, desto bättre klarar de förändringar. Ekosystemen blir stabilare, mer resilienta. Om en art försvinner så kan andra arter fungera i dess ställe. Att arterna är många är därför en försäkring för vår mat-, luft- och vattenförsörjning framöver.

Och förändringar pågår

Ett tydligt exempel på norra halvklotet är att klimatzonerna nu förskjuts norrut med 1 meter per timme! Dygnet runt, år efter år. Det påverkar utbredningen av många arter

och kommer göra att kalvfället försvinner och de arter som lever där. Havsnivåhöjning och torka är andra faktorer som kommer påverka den biologiska mångfalden enormt.

Lika väl som att kommunen ska ta sitt ansvar för klimatomställningen och se till att t.ex kollektivtrafiken fungerar, så behöver vi alla fundera över hur vi kan minska vår klimatpåverkan. På www.klimatkontot.se kan man ta reda på hur mycket koldioxid man själv bidrar med.

Inspireras gärna av Jonas livsstilsförändring på sid. 8

Vår- och sommarprogram 2019

För information och ev. ändringar, se hemsidan:
tyreso.naturskyddsforeningen.se

Livet ska vara en skogs promenad!

Onsdag 20 mars kl.18-19.30
Stigmatoden-föreläsning i Kvarnhjulet
Pluggvägen 6 Hus B, Rum Uddbyfallen

Torsdag 21 mars kl 18-20
Walkshop med övning
vid STF Vandrarhem Lilla Tyresö,
Kyrkvägen 5, 135 60 Tyresö
Buss 875 till Tyresö kyrka.

Börja med föreläsningen för bästa effekt!

OBS! Anmälan är obligatorisk men föreläsning och walkshop är **gratis** för **Naturskydds-föreningens medlemmar** om du uppger koden "Natur" vid din anmälan. Anmäl här:

Föreläsning 20 mars <https://bit.ly/2EeOFZE>

Walkshop 21 mars <https://bit.ly/2EfC1JS>

Läs mer på: Utemaningen.se

Skönare vardag med Stigmatoden
Många upplever vardagen som en vansinnesfärd på en motorväg. Det går i expressfart med små marginaler, och vi är ständigt nära att krascha. Tänk om vardagsresan i stället kunde vara lite mer lik en behaglig skogs promenad. Med mindre stress och mer välbefinnande för både människor och planet. Friskvårdsguiden Bosse Rosén från "Utemaningen" visar hur du enkelt kan ta myrsteg mot en härlig och hållbar vardag. Och varje steg räknas.

"Yllet" Spinn och tovningskurs

Yllet fortsätter under våren men testar nu
måndagar kl. 18-21. Kurstillfällen:

25 mars 8 april 6 maj 20 maj 3 juni.

Plats: Kulturskolan, Kvarnhjulet, bildsal. Du får lära dig att hantera världens bästa funktionsmaterial – ull, och göra egna sittunderlag, tofflor, konstverk eller spinna eget garn. Både nybörjare och redan erfarna spinnare och tovare är hjärtligt välkomna!

Anmäl dig till: **Tiina Vinter, 073-6279676, tiina.vinter68@gmail.com**. Pris: 300 SEK/gång (250 SEK om du bokar flera tillfällen).

Årsmöte

Torsdag 28 mars kl. 18.30-21.00

Kvarnhjulet, Pluggv. 6, Cafét Hus C.
Årsmötesbestyr. Därefter från kl.19.30 serveras **gott fika** och besök av **kvällens gäst: Marie Åkesdotter från Miljöpartiet** som berättar om hur klimatarbetet i kommunen utvecklas bl.a. genom det nya hållbarhetsutskottet i kommunledningen. Kom med och diskutera klimatfrågorna! Hjärtligt välkomna alla, speciellt våra **nya medlemmar!**
Info: Solveig Dahl 070-350 11 39

Klädbytdag

Lördag 6 april kl 13-15.00

i Kvarnhjulet, hus B. Ett roligt sätt att förnya garderoben. Lämna in max 5 st hela och rena plagg - dam, herr, barn och välj ut 5 nya plagg. Inlämning från kl.12. Kaffe och hembakta bullar serveras.

Kontakt: AnnJeanette 0709-80 67 63.

Grodkväll

Onsdag 24 april kl 20-21.30

Grodkväll vid Njupkärret (mellan Farmarstugan och Hästskovägen) som är en rik grodlokal som har restaurerats under året för att inte torka ut. Jonas Hedlund är vår guide som visar hur grodorna ser ut och lever.

Förhoppningsvis kommer de att sjunga för oss under kvällen! Samling vid busshpl.

Kamomillgränd (buss 802). Stövlar, ficklampa och varma kläder rekommenderas!

Gratis och kul för hela familjen!

Info: Alexandra Zange, 070-710 2721.

Lammvisning på Uddby gård

Lördag 11 maj kl.11, 13 och 15

David, bonden på Uddby, visar de nyfödda lammen, som vi får klappa och berättar om djuren på gården. Visning sker vid 3 tillfällen. Fika och korv säljs på gården under dagen.

Kul för hela familjen Ingen avgift.

Info: Solveig Dahl 070-350 11 39

Foto: Jan Bergström

I år städar vi Albysjöns stränder!

Lördag 4 maj kl. 10-13.00

se mer info på nästa sida!

Foto: Jonas Hedlund

Ängsslåtter Ahlstorp

Lördag 10 augusti kl 10 - ca 14

Denna dag får vi möjlighet att uppleva hur en slåtterdag gick till förr i världen. Man kan lära sig att slå med lie, räfsa och göra hässjor. Det finns liar och räfsor att låna, men ta gärna med egna om du har. Vi har också räfsor till barnen som också får plocka blommor och lära sig deras namn. Efter slåtter och hässjning bjuder vi på kaffe, dricka och bullar och lyssnar på spännande sägner från förr. Häst och vagn hämtar upp barn och vuxna på busshållplatsen vid Nyfors kl 10.00 och vid korsningen Prästgårdsvägen-Tyresövägen kl 10.45. för färd till slåttern. Kul för hela familjen!

Info: jonas.hedlund@tyreso.se 070-169 82 19.

Tolv säckar skräp plockades upp av oss 2018!

I år städar vi Albysjöns stränder!

Lördag 4 maj kl. 10-13.00

Förra året städade vi Tyresö-Flatensjöns stränder och samlade in 12 säckar skräp!

Med utgångspunkt från badplatsen vid Alby Friluftsgård, går eller rör vi och plockar skräp i strandkanterna.

För visst är det tråkigt med skräp i naturen! Vi gör detta i samarbete med Friluftsrådet och Fiskevårdsföreningen, som har båtar vi får använda. Flytvästar finns att låna och förhoppningsvis kan vi få se dykare undersöka badplatsens botten!

Det finns håvar att låna för barnen och grill kommer att finnas för den som tar med matsäck! Har vi tur kanske vi också får träffa en sjöjungfru som kan berätta om livet i vattnet!
Kul för hela familjen!

Info: Sara Karlberg, tel.070 529 26 04
sarakarlber92@gmail.com

Dyviks Lövängar

Program 2019

Du är mycket välkommen att delta i årets verksamhet - antingen Du vill lära Dig mer om kulturlandskapets traditionella vård och ekologi eller om Du bara vill få meningsfull och trevlig motion genom en aktiv miljövårdsinsats. Det blir nu 34 år sedan arbetsgruppen började återställa det mycket artrika och vackra lövängsområdet som idag är naturreservat. **Samling vid redskapsboden väster om Dyviksmaren. Redskap finns på plats.** Medtag arbetshandskar och oömma kläder. Arbetet på lövängarna sker på egen risk för deltagare över 18 års ålder. För yngre deltagare sker arbetet under målsmans/lärares ansvar.

Övrig info: Harald Berg, haraldbergdyvik@gmail.com, Jonas Hedlund 070-4711658 eller Ulf Johansson 070-8765781.

Lördag 20 april kl. 10: Fagning Nedfallna kvistar och grenar räfsas ihop tillsammans med löv och annan förna till högar som bränns eller komposteras. Syftet är att underlätta slåttern, minska mossbildningen och att påverka näringsbalansen så att ängsfloran gynnas. Medtag förtäring och dryck.

Lördag 8 juni kl. 10: Förslätter Högvuxen vegetation (vass och högvuxna gräs) slås med lie och räfsas undan. Syftet är att gynna spädare och mer lågvuxna och konkurrenssvaga arter. **En presentation av lövängarna för intresserade sker kl 10.** Efter lunchen blir det en **blomstervandring i området.** Medtag förtäring, inklusive mycket vätska om det är varmt.

Lördag 27 juli kl. 9.30: Liekurs. Kl 10: Slätter Klockan 9 ges en allmän **nybörjarintroduktion om liehantering.**

Från klockan 10: Ängarna slås med lie, höet räfsas ihop och forslas bort. Föreningen bjuder på traditionsenlig **slätterlunch kl 12.**

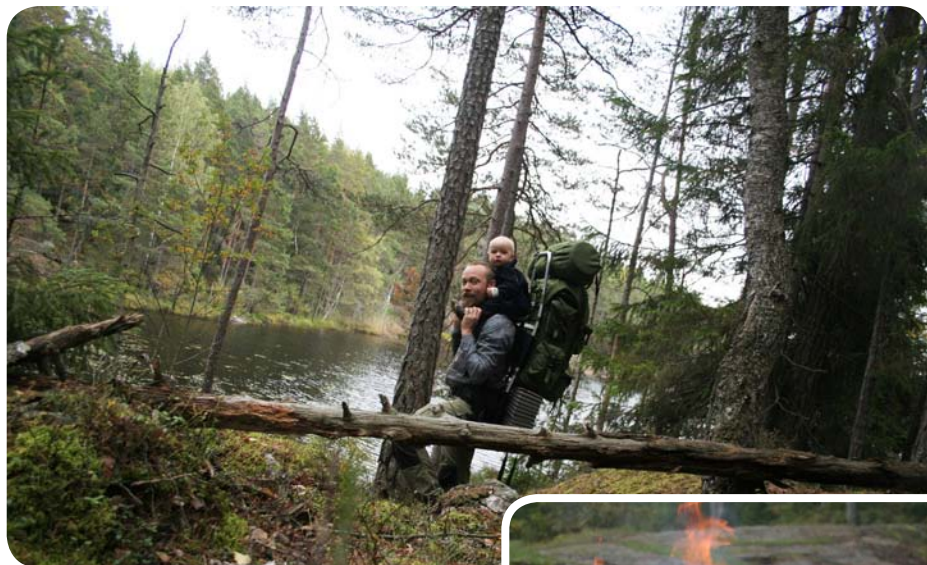
Lördag 3 augusti kl. 9.30: Liekurs. Kl 10: Slätter Instruktion klockan 9.30 för den som önskar veta **hur man hanterar en lie.** Från klockan 10: De ängspartier slås, som vi inte hann med den 27 juli. Föreningen **bjuder på lättare förtäring kl 12.**

Lördag 7 september kl. 10: Lövtäkt, årsmöte, höstslätter Gallring och röjning av träd, buskar och sly för att få en bättre balans mellan ljus och skugga på ängarna. Under lunchpausen kommer Harald Berg att berätta om vad Bayeux tapeten visar oss beträffande **hamling av lövträdet åren 1065 och 1066** jämfört med idag. Medtag förtäring och dryck.

Lördag 5 oktober kl. 10: Höstarbete Gallring och röjning av träd, buskar och sly för att få en bättre balans mellan ljus och skugga på ängarna. Medtag förtäring och dryck.

**Arbetsgruppen
Dyviks Lövängar**

Jonas på utflykt i Tyresta med sonen Otto.
Foto: Jonas Westbom

Jonas har ställt om

Att ställa om till en klimatsmart livsstil innebär för Jonas

- **att upptäcka godare mat**
- **att komma närmare familjen**
- **att tappa 20 kilo i vikt**

Det är småbarnspappan Jonas Westboms erfarenhet av sin klimatomställning!

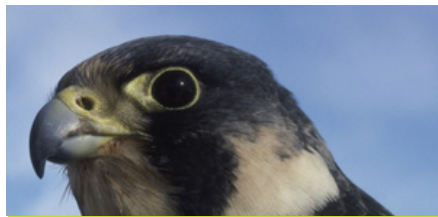
Jonas tycker att den begränsning som omställningen medfört har vänts till en vinst på många sätt. För ett par år sedan började snorklingsresorna till bl.a. Thailand, Röda havet och weekendresor till Paris att kännas pinsamma, när han tänkte på resornas klimatpåverkan och hur det kommer att drabba hans barn. Frågan var: Är jag dum eller elak?

Nu tar han cykel, pendel eller buss ut från storstan och upptäcker nya naturområden. Bl.a i Tyresö och i fjällen. När man vandrar, tältar och lagar mat ute tillsammans så kommer man närmare varandra. Det blir ett lugn där vi lyssnar och ser varandra på ett nytt sätt. Dessutom har mindre bilåkning och mindre korv gjort mig både gladare och 20 kg lättare, säger Jonas.

Onsdag 20 februari kommer Jonas att hålla en kurs på Alby Friluftsgård om Fjällvandring, som arrangeras av Friluftsförbundet i Tyresö.

(Artikeln i sin helhet finns i tidskriften Råd och Rön)

Falköga i Tyresö

Pilgrimsfalken, som har mycket skarp syn och ser längre än de flesta, var utrotningshotad men har räddats genom Naturskyddsföreningens arbete och är därför vår symbolfågel.

✖ **...mina kompisar, småfåglarna,** hälsar att de verkligen skulle uppskatta många nya gröna tak i Tyresö.

✖ **...funderar på** om inte också jag bör gå över helt till **vegetarisk kost** för att fixa klimatet trots att all min mat är "närproducerad" och utan skadliga processer.

✖ **...vill spegla sig i glansen** av alla nya solceller på Tyresö Bostäders och kommunens nya och befintliga byggnader!

✖ **...drömmer om** att segla över vackra blomsterängar och lägga 7 sorters ängsblommor under dunkudden.

✖ **...förväntar sig** att kommunens nya styre "Tillsammans för Tyresö" menar att vi tillsammans och omedelbart ska genomföra nödvändiga **KLIMATOMSTÄLLNINGAR**.

✖ **...önskar den nya kommundirektören** välkommen med förhoppningen att hans huvuduppgift blir att genomföra **klimatomställning** i kommunens alla verksamheter.

Foto: Per Bengtsson

Tyresö 13 december 2018

Upprop till Tyresös politiker om krafttag och ökat tempo i klimat- omställningen, efter IPCCs senaste klimatrapport.

Förslagsskiss till en historisk omställning inför en klimatkris som hotar vår överlevnad på jorden.

Nu är det dags att ta klimatutmaningarna på allvar. Det är bråttom. Vi har ca. 10 år på oss för en radikal omställning av all klimatrelaterad verksamhet. Nu behöver varje kommun och varje kommunpolitiker resa sig och ta sitt ansvar!

1. Vi utgår ifrån att den nya **kommundirektören** som anställts har som främsta uppgift att ta ett huvudansvar för klimatomställningen i kommunens alla verksamheter.
2. **Bilda ett parlamentariskt klimatråd** som består av politiker, kommunekolog, klimatexperter, -forskare, tjänstepersoner, intresseorganisationer och näringsliv. Klimatrådets huvuduppgift ska vara att ta fram en ny, skarp plan för att nå klimat- och miljömålen enligt rapportens tidsplan. Fossilfritt 2030. Kommunstyrelsen har tidigare beslutat att skapa ett **"Miljöprogram"** och i svaren på Naturskyddsföreningens valenkät 2018 ser vi att **alla** i den nya majoriteten är positiva till någon form av klimatråd. Men detta råd måste prioriteras, vara övergripande och kunna fatta gemensamma beslut.
3. **Samarbeta med landets "Klimatkommuner"** om effektiva metoder. Klimatkommunerna har arbetat fram en process för att nå nollutsläpp. <https://klimatkommunerna.se/>
4. **Energi:** Sätt upp så **många solceller**, som finns tillgängliga, på kommunens byggnader, där man redan har rådighet. Ställ samma krav på byggherrar för kommande bostadsprojekt! Hur mycket **hållbar el** som helst kommer att behövas för laddning av bilar, elcyklar m.m. <http://nettonoll.se/energi/sol>, <https://www.naturskyddsforeningen.se/nyheter/solenergin-flodar-men-var-finns-solcellerna> (Se till att Boverket ändrar reglerna om särkrav, om det behövs!) Köp **endast energi** från bolag som erbjuder el märkt med **"Bra Miljöval"**. https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/lista_elbolag181129.pdf
5. **Trafik: Tätare busstrafik.** Anlägg kollektivkörfält ända till Gullmarsplan. Stimulera samåkning genom att tillåta bilar med minst 3-4 pers. i kollektivkörfält i rusningstrafik alt: hög trängselskatt. Stimulera också samåkning genom tex. Appar. Investera i elcykel-pooler, elbil-pooler och infrastruktur för el-fordon (tex. Solceller på garagetaken).

6. **Underlätta "Stadsbruk"** för småskalig, kommersiell närproduktion av frukt och grönsaker. [stadsbruk.se](https://www.stadsbruk.se) T.ex. på Uddby gård och annan lämplig mark.
7. **Mat: Insamling av matavfall** från alla bostäder, arbetsplatser och butiker till biogas. 1/3 av all mat slängs! Kampanjer för minskat matsvinn i alla led. Mer vegetariskt och 100% eko i skolor och förskolor. Sprid goda exempel!
8. **Vattenplan.** Planera för framtida klimatförändringar med högre vattenstånd, skyfall och stora regnmängder.
9. **Skydda, stärk och återskapa den ekologiska mångfalden, ekosystemtjänsterna och de gröna sambanden.** Vi uppmanar till större ansvar för vår gröna livsmiljö. Genomför rekommendationerna i kommunens grönstrukturplan, samt punkterna 10-13.
10. **Spara viktig närnatur** vid exploatering för nya bostäder. vi människor behöver även den nära naturen för att må bra! I vår valenkät vill alla partier göra detta!
<https://www.naturskyddsforeningen.se/vardagsnaturens-alla-varden>
11. **Anlägg många småparker med blomsterprakt** för människors och pollinerarnas välbefinnande, <https://www.tradgardsriket.se/tradgardar/enkopings-parker/>
12. **Gör trädplanteringar** som naturliga air-conditionanläggningar och skuggning vid skolor m.m. för att mildra framtida värmeökning och öka trivseln.
13. **Anlägg blomsterängar** som del av stora gräsytor för att främja biologisk mångfald och minska behovet av miljöproblematisk gräsklippning. Gräsmattor med ett fåtal arter utgör 40-60% av grönområden i svenska samhällen. SLU föreslår ängsliknande miljöer anläggs som livsutrymme för många arter av växter och djur.
14. **Upphandling:** Skärpta krav för upphandling ang. varors klimat- och miljöpåverkan. Fortbildning av inköpare. Gå med i konceptet Modern Upphandling #ModUpp2020.
15. **Återbrukscenter** med t.ex. cykelkök (lagar cyklar), cykelpool, uthyrning av lådcyklar, verkstad för reparation av IT-saker, möbler m.m. samt reparationskursutbud.
<https://www.naturskyddsforeningen.se/fixagrejen/>
<https://www.Retuna.se>
16. Starta **digitala plattformar** för delningsekonomi och utlåningstjänster. Typ Sportotek, samåkning, utlåning och bortskänkning.
17. **Motarbota klimatskadliga subventioner.**
<https://www.naturskyddsforeningen.se/klimatskadliga-subventioner>
18. **Informationskampanjer** till invånarna om hållbar livsstil. Ex. ang. tomgångskörning, bilcurling och Klimatklivet i Täby kommun. <https://www.taby.se/globalassets/3.-dokument-per-dokumenttyp/information/bygga--bo/klimattidningen.pdf>

EKONOMIBREV

Tyresö Naturskyddsförening, c/o Solveig Dahl, Renlavsgången 326, 135 35 TYRESÖ
mail: solveig.dahl10@gmail.com tel. 070-3501139

Skicka din e-postadress till oss på
tyreso@naturskyddsforeningen.se
så får du påminnelse om våra aktiviteter.

Naturens rum

Missa inte ett besök i Naturens rum där du kan hälsa på räven och ugglan m fl. Välkomna!

Öppet lördagar och söndagar kl 10-16 samt vardagar, vid förfrågan i caféet. Naturens rum ligger på Alby friluftsgård.

Studie
främjandet

Våra aktiviteter
arrangeras
i samarbete med
Studiefrämjandet

Så här blir du medlem i Naturskyddsföreningen

Anmäl per telefon: 08-702 65 77, mån - tor, kl 9-11.30, 12.30-14.

E-post: medlem@naturskyddforeningen.se eller besök www.naturskyddforeningen.se

Medlemskap 295:-
eller autogiro 24 kr/mån

Familjemedlemskap 356:-
eller autogiro 30 kr/mån

**Ungdomsmedlemskap
195:-** (under 25 år)
eller autogiro 16 kr/mån

Naturskyddsföreningen
Tyresö